

***Nacionalni centar za vanjsko
vrednovanje obrazovanja***

NACIONALNI ISPITI U TREĆIM RAZREDIMA SREDNJIH ŠKOLA

Ispitni katalog iz Sociologije

u školskoj godini 2007./2008.

veljača 2008.

Stručna radna skupina za izradbu ispitnih materijala iz Sociologije:

prof. dr. sc. Denisa Krbec, voditeljica, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam, Pula

mr. sc. Zdravko Križić, prof., Gimnazija A. G. Matoša, Đakovo

Dušanka Vergić, prof., Gimnazija Dr. Ivana Kranjčeva, Đurđevac.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. OPĆI CILJEVI ISPITA I NASTAVE SOCIOLOGIJE	4
3. POSEBNI CILJEVI NASTAVE SOCIOLOGIJE	5
4. STRUKTURA ISPITA	10
5. VRSTE ZADATAKA	12
6. NAČIN VRJEDNOVANJA ZADATAKA	15
7. TRAJANJE ISPITA	17
8. POSTUPAK VRJEDNOVANJA	17
9. NAČIN RJEŠAVANJA ISPITA	17
10. OGLEDNI PRIMJERAK TESTA	18
11. KLJUČ ZA ODGOVORE	29

1. UVOD

Ovaj je dokument Ispitni katalog iz Sociologije za nacionalni ispit koji će se održati u svibnju 2008. godine. Svrha ispitnoga kataloga je pomoći nastavnicima, ali i ostalim dionicima nastavnoga procesa da se upoznaju s pojedinostima ispita iz Sociologije.

Ispitni katalog iz Sociologije sastavljen je prema važećem programu objavljenome u Glasniku Ministarstva kulture i prosvjete 1992. godine.

Obrazovni ishodi (posebni ciljevi) u ovome katalogu izrađeni su tako da gotovo u potpunosti obuhvaćaju sve predložene sadržaje u programu, i to onim redom kako su navedeni u njemu.

Ispitom će se provjeravati kako su i koliko učenici sposobni rabiti znanja i kompetencije koje su stjecali i razvijali tijekom obrazovanja iz ovoga nastavnoga predmeta.

U katalogu određena je struktura ispita i opisane su vrste zadataka koje će se rabiti, s dodatnim pojašnjenjem načina bodovanja za svaku vrstu zadatka te tehničkim opisom ispita.

Na samome kraju ponuđen je i ogledni primjerak testa kako bi se dionicima nastavnoga procesa pružio što jasniji uvid u izgled nacionalnoga ispita iz ovoga predmeta.

2. OPĆI CILJEVI ISPITA I NASTAVE SOCIOLOGIJE

U ovome poglavlju definirani su:

1. opći obrazovni ciljevi Sociologije koji će se ispitivati nacionalnim ispitom, tzv. opći ciljevi ispita
2. opći odgojni ciljevi Sociologije koji se, kao takvi, ne mogu ispitivati ovakvom vrstom testa, ali su bitan rezultat nastavnoga procesa.

Općim obrazovnim ciljevima određeno je što se sve očekuje od učenika na kraju obrazovanja iz ovoga predmeta.

Od učenika se očekuje:

- razumijevanje sociološke spoznaje kao neizostavne sastavnice naobrazbe svakoga građanina suvremenoga društva
- istovremena spoznaja postojanja zakonitosti društvenoga života (makroperspektiva) i činjenice da ta stvarnost nastaje našim svakodnevnim interakcijama (mikroperspektiva)
- usporedba i procjena različitih socioloških teorijskih i metodoloških pristupa
- navođenje i razumijevanje načina sociološkoga istraživanja društvenih pojava
- razumijevanje povezanosti socioloških istraživanja i teorija
- poznavanje i razumijevanje djelatnosti temeljnih društvenih grupa i organizacija u kojima se odvija naš svakodnevni život
- razlikovanje zdravorazumskih od socioloških (znanstvenih) objašnjenja društvenih pojava i procesa
- razumijevanje mogućnosti praktične uporabe socioloških spoznaja u rješavanju brojnih društvenih problema

- uvid u suvremeno hrvatsko društvo kao tranzicijsko društvo koje se kontinuirano transformira i poprima sve značajke razvijenoga suvremenoga društva.

Opći odgojni ciljevi Sociologije su:

- razvijanje sposobnosti učenika da se uživi u uloge drugih ljudi i razumije njihov društveni položaj razvijajući vrijednotu tolerancije i uzajamne solidarnosti
- primjena stečenih spoznaja u svakodnevnome životu i davanje svojega doprinosa izgradnji humanijih odnosa u društvenoj zajednici u kojoj živi
- poticanje individualnosti, kritičnosti i tolerantnosti kao osnovnih vrijednosti demokratske kulture
- razvijanje svijesti o civilizacijskim i društvenim problemima
- razvijanje vještine socijalnoga dijaloga i komunikacije.

3. POSEBNI CILJEVI NASTAVE SOCIOLOGIJE

Uz opće ciljeve Sociologije, u ovome su katalogu definirani i posebni ciljevi, odnosno mjerljivi opisi učenikovih znanja i kompetencija na kraju gimnazijskoga obrazovanja, usklađeni s važećim nastavnim programom.

OBRAZOVNI ISHODI	KOGNITIVNE RAZINE					
	Pamćenje	Razumijevanje	Primjena	Analizira	Evaluacija	Kreiranje
1. SOCIOLOGIJA KAO DRUŠTVENA ZNANOST						
Opisati i objasniti predmet sociologije: sustavno proučavanje ljudskih društava.	*	*				
Usporediti sociologiju s drugim društvenim znanostima.		*		*		
Tumačiti posebnost sociološke perspektive.		*		*		
Analizirati razlike između znanstvenoga i zdravorazumskoga pristupa društvenim pojavama.		*		*		
Prepoznati, ocijeniti i tumačiti odnose u društvu na pojedinačnoj i kolektivnoj razini (mikrosociologija i makrosociologija).	*	*		*		
Razlikovati nenamjeravane (latentne) i namjeravane (manifestne) posljedice djelovanja.		*		*		
Navesti i razlikovati vrste socioloških pitanja.	*	*				

2. KAKO ISTRAŽIVATI DRUŠTVENE POJAVE						
Opisati i pojasniti pretpostavke i probleme znanstvenoga istraživanja.	*			*		
Opisati i objasniti osnovne pojmove i modele sociološkoga istraživanja.	*	*				
Opisati i protumačiti najznačajnije sociološke metode.	*	*				
3. KULTURA						
Objasniti sociološku definiciju kulture.		*		*	*	
Razlikovati pojmove prirode i kulture te kulture i društva.		*		*		
Opisati sastavnice kulture: simbole, norme, vrijednosti i rituale.	*	*		*		
Analizirati jedinstvo i mnogostrukost kulture: etnocentrizam, kulturni relativizam, supkulturu i kontrakulturu.	*	*	*	*		
Opisati, objasniti i zaključiti o etničkim skupinama i nacijama.	*	*		*		
Opisati manjine i procijeniti njihov položaj u Hrvatskoj.	*	*			*	
Opisati mehanizme mijene kulture te razlikovanje tradicionalne, moderne i postmoderne kulture	*	*	*	*		
Prepoznati i analizirati kulturnu raznolikost u Hrvatskoj.	*			*		
Prosuditi primjere kulturnih promjena u hrvatskom društvu.				*	*	
4. DRUŠTVO						
Objasniti pojam društvene strukture.	*	*		*	*	
Zaključiti o povezanosti društvene strukture i individualnoga djelovanja.		*		*		
Nabrojati, opisati i definirati elemente društvene strukture u hrvatskome društvu.	*	*	*	*		
Objasniti pojam društvene uloge i društvenoga položaja, hipotetski osmisлити nečiju tuđu ulogu.		*	*			*
Opisati i objasniti pojam društvene grupe i organizacije.	*	*	*			
Opisati i razlikovati vrste društvenih grupa.	*	*		*		
Usporediti načine odlučivanja u grupi i objasniti grupnu dinamiku.		*		*		
Razlikovati tipove formalnih organizacija.		*		*		
Opisati i interpretirati pojavu birokracije te procijeniti dobre i loše strane birokratiziranosti suvremenoga života.	*	*			*	
Objasniti pojam, vrste i ulogu društvenih institucija općenito i u hrvatskome društvu.		*	*	*	*	
Navesti i opisati tipove društava, a osobito	*	*		*		

prepoznati razlike između industrijskih i postindustrijskih društava.						
Objasniti izvore društvenih promjena i teorije promjena.		*		*		
Tumačiti pojam modernosti i modernizacije.		*		*		
Opisati i protumačiti pojam i tipove društvenih pokreta.	*	*		*		
Razlikovati teorije društvenih pokreta.	*	*	*			
5. SOCIJALIZACIJA						
Objasniti pojam i tipove socijalizacije.	*	*	*			
Usporediti i pojasniti životne cikluse u procesu socijalizacije.		*		*		
Protumačiti povezanost društva i identiteta pojedinca, rašćlaniti vrste identiteta, zaključiti o razlici između spola i roda.		*	*			
Usporediti utjecaj čimbenika socijalizacije u oblikovanju ličnosti.		*	*	*	*	
6. SOCIJALNA INTERAKCIJA						
Objasniti pojam socijalne interakcije kao načina kako se stvara društvena zbilja.		*		*		
Opisati i protumačiti teorije interakcije.	*	*				
Opisati i usporediti verbalnu i neverbalnu komunikaciju.	*			*		
Objasniti važnost proučavanja svakodnevnoga života u kulturnoj i povijesnoj perspektivi.		*		*	*	
7. SOCIJALNA KONTROLA I DEVIJANTNOST						
Objasniti pojam devijantnoga ponašanja.		*		*	*	
Objasniti mehanizme socijalne kontrole.	*	*				
Opisati i razjasniti društvene funkcije devijantnoga ponašanja.	*	*				
Opisati i prepoznati razlike u sociološkim teorijama devijantnosti.	*	*		*		
Utvrđiti funkcionalnu osnovu normi koje uređuju devijantno ponašanje.		*		*		
8. KOLEKTIVNO PONAŠANJE						
Objasniti pojam kolektivnoga ponašanja.	*	*	*	*	*	
Opisati i tumačiti disperzivno kolektivno ponašanje.	*	*				
Opisati i analizirati vrste i značajke gomila.	*			*		
Objasniti pojam javnoga mnijenja.		*		*		

9. SOCIJALNA STRATIFIKACIJA I MOBILNOST						
Opisati, objasniti i protumačiti pojam i oblike socijalne stratifikacije.	*	*		*		
Tumačiti dimenzije socijalne stratifikacije (moć, bogatstvo i ugled).		*		*	*	
Usporediti razlike u teorijskim objašnjenjima nejednakosti (Marx, Weber, funkcionalisti, suvremene teorije stratifikacije).		*		*		
Objasniti pojam socijalne mobilnosti i tumačiti pojavnost mobilnosti u Hrvatskoj.		*		*	*	
10. OBITELJ, BRAK I SRODSTVO						
Protumačiti pojmove obitelji, braka i srodstva.		*		*	*	
Objasniti i analizirati funkcije obitelji.		*		*		
Objasniti razvoj moderne obitelji na Zapadu.	*	*		*		
Opisati i analizirati promjene i probleme u suvremenoj obitelji.		*		*		
Objasniti alternativne stilove života koji se vezuju uz pojam obitelji, braka i srodstva.	*	*		*		
Opisati, objasniti i analizirati suvremenu hrvatsku obitelj.	*	*		*	*	
11. RELIGIJA						
Objasniti sociologijsko tumačenje religije.	*	*		*	*	
Protumačiti društvene funkcije religije.		*		*		
Opisati i analizirati Marxovo, Durkheimovo i Weberovo shvaćanje religije.	*			*		
Opisati i protumačiti vrste religijskih organizacija.	*	*				
Tumačiti odnos religije i društvenih promjena.		*		*	*	
Opisati i usporediti procese sekularizacije u suvremenim društvima i Hrvatskoj.	*			*		
Analizirati i procijeniti položaj religijskih zajednica u Hrvatskoj.				*	*	
12. EKONOMSKE INSTITUCIJE						
Objasniti ulogu ekonomskih institucija u suvremenim društvima.	*	*	*	*	*	
Opisati, tumačiti i analizirati suvremeno industrijsko društvo i kapitalizam.	*	*		*		
Analizirati i pojasniti društvene posljedice razvitka tehnologije.		*		*	*	
Objasniti elemente društvene i tehničke podjele rada i utjecaj podjele rada na tržište radne snage.	*	*	*	*	*	

Tumačiti pojam, vrste i teorije profesija.		*		*		
13. POLITIČKE INSTITUCIJE						
Opisati i objasniti pojmove politike, moći i države.	*	*				
Razlikovati i usporediti tri vrste legitimne vlasti.		*		*		
Opisati i protumačiti tipove političkih poredaka.	*	*		*		
Usporediti modele moći.				*		
Razlikovati i usporediti političke stranke i socijalne pokrete.	*	*		*		
Opisati i objasniti civilno društvo.	*	*				
14. OBRAZOVANJE						
Tumačiti ulogu obrazovanja za razvoj pojedinca i njegovu uključenost u društvene procese.		*		*	*	
Tumačiti i analizirati odnos obrazovanja i društvenih nejednakosti.		*		*		
15. SOCIOLOGIJA ZNANJA I IDEOLOGIJA						
Objasniti znanje kao društvenu instituciju.		*		*	*	
Opisati i pojasniti društvenu uvjetovanost znanosti i ulogu znanosti u suvremenome društvu.	*	*				
Objasniti ulogu ideologija i njihov utjecaj na suvremena društva.		*	*	*	*	
Opisati i analizirati najznačajnije moderne ideologije.		*		*		
16. POPULACIJA, URBANIZACIJA I EKOLOGIJA						
Objasniti demografska kretanja u suvremenom svijetu i Hrvatskoj.		*	*	*		
Tumačiti uzroke i posljedice procese urbanizacije.		*		*		
Opisati i procijeniti ekološke probleme i ekološke pokrete u suvremenome svijetu i Hrvatskoj.	*	*			*	
17. NASTANAK I RAZVOJ SOCIOLOGIJE						
Opisati i objasniti društveno-povijesne uvjete nastanka sociologije.	*	*				
Usporediti osnovne ideje osnivača sociologije.				*		
Objasniti i usporediti suvremene teorijske perspektive.		*	*	*		

4. STRUKTURA ISPITA

Ispit iz Sociologije jednak je za sve učenike gimnazijskoga programa.

Ispit je pisani i traje 90 minuta. Sastoji se od dvaju dijelova.

U prvome dijelu ispita zadatci su međusobno nepovezani i posloženi prema tipovima zadataka. U drugome dijelu ispita zadatci su vezani za jedan ili više izvornih socioloških tekstova te su posloženi prema sadržaju koji ispituju.

Zadatci u obama dijelovima ispita mogu biti zatvorenoga i otvorenoga tipa i njima se ispituje ovladanost znanjem Sociologije u skladu s općim i posebnim ciljevima predmeta.

Ogledni primjerak testa sastoji se od 46 pitanja i donosi ukupno 76 bodova.

Prva 33 zadatka složena su prema tipovima zadataka.

Ostalih 13 zadataka vezani su uz tekst sociološke problematike, bilo izravno, bilo neizravno, i posloženi su prema sadržaju, bez obzira na vrstu zadataka.

Zadatci su međusobno potpuno neovisni, to jest znanje jednoga zadatka ne uvjetuje znanje drugoga.

Svrha je zadataka vezanih uz tekst provjeriti sposobnost učenika da uočava i analizira sociološke pravilnosti koje se mogu otkriti u tekstovima.

Primjer teksta u oglednome testu:

Simmel, G., Velegradovi i duhovni život¹, *Kontrapunkti kulture*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2001, str. 137. - 151.

Sadržajne cjeline obuhvaćene oglednim testom su²:

1. Sociologija kao znanost o društvu: 4 zadatka
2. Kako istraživati društvene pojave: 2 zadatka
3. Kultura: 4 zadatka
4. Društvo: 6 zadataka
5. Socijalizacija: 2 zadatka
6. Socijalna interakcija: 2 zadatka
7. Socijalna kontrola i devijantnost: 2 zadatka
8. Kolektivno ponašanje: 1 zadatak
9. Socijalna stratifikacija i mobilnost: 2 zadatka
10. Obitelj, brak i srodstvo: 3 zadatka
11. Religija: 2 zadatka + 1 u kombinaciji
12. Ekonomske institucije i podjela rada: 2 zadatka
13. Političke institucije: 3 zadatka
14. Obrazovanje: 1 zadatak
15. Sociologija znanja i ideologija: 1 zadatak
16. Populacija, urbanizacija i ekologija: 5 zadatka
17. Nastanak i razvoj sociologije: 4 zadataka.

¹ Original izdan 1903. god.; također i u knjizi: Kuvačić, I., Uvod u sociologiju, Golden Marketing, Zagreb, 2004, str. 453. - 458.

² U nacionalnome ispitu ne mora se poštovati takav omjer zadataka po sadržajnim cjelinama.

Za pripremu ispita preporučuje se uporaba sljedećih udžbenika:

- Fanuko, N., Sociologija, udžbenik za gimnazije, Profil, Zagreb, 2004. i novija izdanja
- Kregar, J., Polšek, D., Petković, S., Rogić, I., Ajduković, M., Malenica, Z., Sociologija, udžbenik za treći razred gimnazije, Školska knjiga, Zagreb, 2003.
- Kuvačić, I., Uvod u sociologiju, Golden Marketing, Zagreb, 2004.

U nastavku je prikazana **struktura ispita prema vrstama zadataka**.

Tablica 1- Zbirna tablica

	Zadatci zatvorenoga tipa	Zadatci otvorenoga tipa	Ukupno
Broj zadataka	30	16	46
Postotni udio zadataka	65	35	100
Broj bodova	50	27	77
Postotni udio bodova	65	35	100

Tablica 2 - Struktura ispita prema vrstama zadataka

Zadatci zatvorenoga tipa						
	Zadatci alternativnoga izbora	Zadatci višestrukoga izbora	Zadatci povezivanja i sređivanja	Zadatci višestrukih kombinacija	Zadatci redanja	Ukupno
Broj zadataka	6	10	4	8	2	30
Zadatci otvorenoga tipa						
	Zadatci kratkih odgovora	Zadatci dopunjavanja	Zadatci produženih odgovora		Ukupno	
Broj zadataka	3	10	3		16	

5. VRSTE ZADATAKA

Zadatci zatvorenoga tipa

Zadatci zatvorenoga tipa mogu biti: zadatci alternativnoga izbora, zadatci višestrukoga izbora, zadatci povezivanja i sređivanja, zadatci višestrukih kombinacija i zadatci redanja.

1.1. Zadatci alternativnoga izbora

Sastoje se od pitanja ili tvrdnje za koju učenik treba odrediti je li istinita ili ne.

Primjer

Pozorno pročitajte tvrdnju i odredite je li točna (T) ili netočna (N). Na listu za odgovore uz redni broj pitanja označite slovo točnoga odgovora.

Tekuću vrpcu u industrijskoj proizvodnji prvi je primijenio Henry Ford u svojoj tvornici automobila početkom 20 stoljeća. **T** **N**

1.2. Zadatci višestrukoga izbora

Zadatci višestrukoga izbora sastavljeni su od uvodnoga dijela (upute i pitanja) i četiriju ponuđenih odgovora od kojih je samo jedan točan.

Primjer

Pozorno pročitajte zadatak i između četiriju ponuđenih odgovora izaberite jedan koji smatrate točnim. Na listu za odgovore uz redni broj pitanja označite slovo točnoga odgovora.

Koji je sociolog napisao čuveno djelo „Protestantska etika i duh kapitalizma“?

- A. Karl Marx
- B. Emile Durkheim
- C. Max Weber
- D. Herbert Spencer

1.3. Zadatci povezivanja i sređivanja

U ovim zadacima ponuđene su dvije skupine pojmova koje treba povezati prema nekome načelu: smislenosti sadržaja, uzročno-posljedičnoj vezi i slično. Prvi stupac čine četiri čestice pitanja (označene brojevima od 1. do 4.), a drugi šest čestica odgovora (označenih velikim slovima od A. do F.)³

³ Iznimno, ova vrsta pitanja u dijelu ispita koji se odnosi na analizu socioloških tekstova, ne mora imati opisani oblik.

Primjer

Osnivačima sociologije pridružite obilježja njihova učenja.

1. Durkheim	A. historijski materijalizam
2. Marx	B. idealni tip

Svakoj čestici pitanja može se pridružiti samo jedna čestica odgovora.

Primjer

U sljedećem zadatku svakomu pojmu u lijevome stupcu možete pridružiti samo jedan pojam iz desnoga stupca. Na listu za odgovore trebate uz broj koji označava pojam u lijevome stupcu obilježiti znakom X slovo točnoga odgovora iz desnoga stupca. Dva pojma u desnome stupcu su višak.

Osnivačima sociologije pridružite obilježja njihova učenja.

1. Durkheim	A. historijski materijalizam
2. Marx	B. idealni tip
3. Weber	C. evolucija
4. Spencer	D. primarne grupe
	E. mehanička i organska solidarnost
	F. socijalna fizika

1.4. Zadatci višestrukih kombinacija

U ovim zadacima učenici trebaju između pet ponuđenih odabrati tri točna odgovora.

Zadatci se sastoje od uvodnoga dijela koji kaže što treba činiti i pet ponuđenih odgovora.

Uvodni dio sastoji se:

- od navoda što treba činiti
- od pitanja koje može biti praćeno rečenicom ili tekstom koji treba pročitati i na temelju kojega treba odgovoriti.

Primjer

U sljedećim zadacima tri su odgovora točna. Na listu za odgovore trebate obilježiti znakom X samo tri od pet ponuđenih odgovora.

Koje osobine imaju sekundarne društvene grupe?

- A. Odnosi među članovima grupe uspostavljeni su zbog nekoga cilja kojega treba postići.
- B. Imaju mali broj članova.
- C. Odnosi među članovima grupe uključuju malobrojne aktivnosti.
- D. Odnosi među članovima grupe nemaju emocionalnu dimenziju.
- E. Članovi grupe vrjednuju se prema osobinama ličnosti.

1.5. Zadatci redanja

U zadacima redanja učenik treba određene događaje, procese ili elemente poredati prema zadanome načelu (npr. kronološkome ili uzročnome) tako da poredak brojeva odgovara pravilnomu slijedu tih događaja, procesa ili elemenata.

Primjer

Odredite točan redoslijed navedenih etapa istraživanja. Na listu za odgovore trebate uz slovo koje označava etapu istraživanja obilježiti znakom X odgovarajući redni broj.

- A. zaključak
- B. pretpostavka
- C. istraživanje
- D. izbor problema

Zadaci otvorenoga tipa

2.1. Zadaci kratkih odgovora

U zadacima kratkih odgovora od učenika se zahtijeva da navede definiciju nekoga pojma ili opiše zadani pojam jednom rečenicom.

Primjer

Što je kohabitacija?

2.2. Zadaci dopunjavanja

U zadacima dopunjavanja učenik treba dovršiti rečenicu upisivanjem pojma koji nedostaje.

Primjer

Pažljivo pročitajte tvrdnju. Na listu za odgovore uz redni broj zadatka upišite pojam koji nedostaje.

Autor jednoga od najznačajnijih socioloških djela „Elementarni oblici religijskog života” zvao se _____.

2.3. Zadaci produženih odgovora

U zadacima produženih odgovora učenik treba objasniti ili kratko opisati zadani problem. Može odgovoriti složenom rečenicom ili u nekoliko rečenica.

Zadaci produženih odgovora imaju u ovome ispitu dva oblika:

- a) jednostavniji
- b) složeniji.

a) Jednostavniji oblik sastoji se od pitanja koje zahtijeva odgovor sastavljen od jedne ili nekoliko riječi ili jednostavne rečenice. Dodatno, od učenika se traži da svoj odgovor obrazloži jednom ili dvjema rečenicama.

Pažljivo pročitajte pitanje i odgovorite na njega. Na listu za odgovore uz redni broj zadatka upišite svoj odgovor.

Nabrojite nekoliko mogućih odnosa između većine i nacionalne manjine. Izaberite jedan odnos i ukratko ga opišite.

b) Složeniji oblik sastoji se od četiriju potpitanja na koja treba odgovoriti jednostavnim ili složenim rečenicama, što ovisi o potpitanju.

Primjer

Odgovorite na sljedeće pitanje uz pomoć četiriju potpitanja. Na listu za odgovore uz redni broj zadatka upišite svoj odgovor.

U kojoj je mjeri u današnjem hrvatskom društvu prisutna društvena pojava anomije?

1. Što je anomija ?
2. Koje su posljedice anomije?
3. Koji je sociolog uveo pojam anomije u društvene znanosti?
4. Nabrojite neke anomične pojave u hrvatskome društvu, ako misliš da postoje, odnosno obrazložite zašto misliš da u našem društvu nema takvih pojava?

6. NAČIN VRJEDNOVANJA ZADATAKA

Zadatci zatvorenoga tipa

- **Zadatci alternativnoga izbora:** 6 zadataka koji donose po 1 bod = 6 bodova.
- **Zadatci višestrukoga izbora:** 10 zadataka koji donose po 1 bod = 10 bodova.
- **Zadatci povezivanja i sređivanja:** 4 zadatka koji donose po 3 boda = 12 bodova.

Bodovi:

- tri boda za sva četiri točna odgovora
- dva boda za tri točna odgovora
- jedan bod za dva točna odgovora.

- **Zadatci višestrukih kombinacija:** 8 zadataka koji donose po 2 boda = 16 bodova.

Bodovi:

- dva boda za tri točna odgovora
- jedan bod za dva točna odgovora.

- **Zadatci redanja:** 2 zadatka koji donose po 3 boda = 6 bodova.

Bodovi: 3 boda za potpuno točan odgovor.

Zadatci otvorenoga tipa

- **Zadatci kratkih odgovora:** 3 zadatka koji donose po 2 boda = 6 bodova.

Bodovi:

- 2 boda za potpuni odgovor
- 1 bod za djelomično točan odgovor.

- **Zadatci dopunjavanja:** 10 zadatka koji donose po 1 jedan = 10 bodova.

- **Zadatci produženih odgovora:**

a) jednostavniji oblik: 2 zadatka koja donose po 3 boda = 6 bodova.

Bodovi:

- 1+2 boda.

Odgovor na samo pitanje (prvi dio zadatka) jednom riječju ili kraćom rečenicom donosi 1 bod.

Tražena definicija, kraći opis ili obrazloženje (drugi dio zadatka) pružena u jednoj ili dvije rečenice donosi 2 boda ili, ukoliko odgovor nije potpun, 1 bod.

b) složeniji oblik: 1 zadatak koji donosi 4 boda = 4 boda.

Bodovi:

- 4 boda za odgovore na sva četiri potpitanja
- 3 boda za odgovore na tri potpitanja
- 2 boda za odgovore na dva potpitanja
- 1 bod za odgovor na jedno potpitanje.

Tablični prikaz strukture zadataka po bodovima

Tablica 3 - Struktura ispita po bodovima

(ukupan postotni udio bodova dobiven je zaokruživanjem na cijeli broj)

Zadatci zatvorenoga tipa						
	Zadatci alternativnoga izbora	Zadatci višestrukoga izbora	Zadatci povezivanja i sređivanja	Zadatci višestrukih kombinacija	Zadatci redanja	Ukupno
Broj bodova	6	10	12	16	6	50
Postotni udio bodova						66
Zadatci otvorenoga tipa						
	Zadatci kratkih odgovora	Zadatci dopunjavanja	Zadatci produženih odgovora	Ukupno		
Broj bodova	6	10	10	26		
Postotni udio bodova				34		

7. TRAJANJE ISPITA

Ispit traje 90 minuta bez prekida.

8. POSTUPAK VRJEDNOVANJA

Ispit je standardiziran s objektivnim rezultatima i jednak je za sve škole.

U ispitu se pojavljuju svi tipovi zadataka osim eseja.

Približno dvije trećine zadataka i bodova donose zadatci zatvorenoga tipa, a jednu trećinu zadatci otvorenoga tipa.

U ispitu nema tzv. negativnih bodova.

Odgovori na zadatke zatvorenoga tipa mogu se očitati i pomoću optičkoga čitača. Zadatke otvorenoga tipa vrjednuju osposobljeni ocjenjivači prema jedinstvenim kriterijima.

9. NAČIN RJEŠAVANJA ISPITA

Učenici dobivaju ispitni materijal koji se sastoji od dvaju ispitnih knjižica u kojima su ispisani ispitni zadatci te od posebnih listova za odgovore.

Učenici mogu pisati po ispitnoj knjižici, ali naposljetku moraju prepisati svoje odgovore čitko na listove za odgovore.

10. OGLEDNI PRIMJERAK TESTA

I. dio ispita

1. Zadaci alternativnoga izbora

Pozorno pročitajte navedene tvrdnje i odredite jesu li točne (T) ili netočne (N). Na listu za odgovore uz redni broj pitanja označite slovo točnoga odgovora.

1. Društvene grupe koje se međusobno razlikuju poglavito u kulturnim značajkama (jeziku, religiji, povijesti...) zovu se etničke grupe. T N
2. U Hrvatskoj nakon 1990. raste broj sklopljenih brakova na 1000 stanovnika. T N
3. Ekonomske nejednakosti u Hrvatskoj znatno su veće, nego u većini drugih tranzicijskih zemalja. T N
4. Latentne funkcije su one koje nisu prepoznate i namjeravane. T N

2. Zadaci višestrukoga izbora

U sljedećim zadacima između četiriju ponuđenih odgovora izaberite jedan koji smatrate točnim. Na listu za odgovore uz redni broj pitanja označite slovo točnoga odgovora.

5. Metoda kojom se proučava sadržaj nekoga simboličnoga materijala (pisama, novina, TV-emisija i slično) sa svrhom otkrivanja vrijednosnoga sklopa, odnosno ideologije autora tih sadržaja zove se:

- A. analiza sadržaja
- B. metoda ankete
- C. metodologija
- D. metoda eksperimenta

6. Erving Goffman je glavni predstavnik jednoga interakcionističkoga pristupa u sociologiji. Kojega?

- A. Simboličkoga interakcionizma
- B. Etnometodologije
- C. Dramaturškoga pristupa
- D. Teorije socijalne razmjene

7. Što od navedenoga **ne predstavlja** državnu političku instituciju?

- A. Hrvatski sabor
- B. glasovanje na izborima za Hrvatski sabor
- C. Zakon o izborima za Hrvatski sabor
- D. konkretna politička stranka

8. Politički poredak u kojem država nadzire sva područja društvenoga života uz pomoć kulta ličnosti i pridružene vladajuće ideologije zove se:

- A. predstavnička demokracija
- B. izravna demokracija
- C. totalitarizam
- D. autoritarizam

9. „Ako ljudi definiraju situaciju kao realnu, ona postaje realna u svojim posljedicama.”

Ova teorija o definiciji situacije je:

- A. Weberov teorem
- B. Thomasov teorem
- C. Parsonsov teorem
- D. Mertonov teorem

10. Brak jedne žene i više muškaraca naziva se:

- A. poliginija
- B. poliandrija
- C. endogamija
- D. egzogamija

11. Što je konformizam?

- A. prilagodba grupnim normama i stavovima
- B. oblik devijantnoga ponašanja
- C. oblik socijalne kontrole
- D. primjer kolektivnoga ponašanja

12. Zagovaranje povratka osnovnim načelima neke religije i dosljedna primjena tih načela u svakodnevnome životu jest:

- A. privatizacija religije
- B. religijski fundamentalizam
- C. civilna religija
- D. difuzija religije

3. Zadatci višestrukih kombinacija

U sljedećim zadacima između pet ponuđenih odgovora izaberite tri koja smatrate točnim. Na listu za odgovore uz redni broj zadatka označite slova točnih odgovora.

13. Socijalna pokretljivost u suvremenim društvima znači:

- A. da prevladavaju pripisani nad stečenim statusima
- B. da prevladavaju stečeni nad pripisanim statusima
- C. da je sve veći udio apsolutne pokretljivosti
- D. da je sve veći udio relativne socijalne pokretljivosti
- E. da je postotak relativne pokretljivosti stalan

14. Koja obilježja ima ponašanje pojedinca u gomili?

- A. ono je ostatak pradavnoga života u čoporu
- B. pojedinac se osjeća moćno i neranjivo
- C. pojedinac se instinktivno ponaša
- D. podložniji je utjecajima, nego u drugim situacijama
- E. gubi svijest o osobnome identitetu i odgovornosti

15. Koje su karakteristike postmoderne kulture?

- A. brisanje razlike između visoke i niske kulture
- B. originalnost i autentičnost
- C. miješanje vrsta i žanrova
- D. odvajanje potrošača od kulture
- E. slike imaju prednost pred riječima

16. Prema psihološkim teorijama, obilježja devijantnosti su:

- A. aktivan rad
- B. frustracija
- C. napetost
- D. altruizam
- E. agresivnost

17. Karakteristike postindustrijskih društava su:

- A. veliki udio zaposlenih u tercijarnome sektoru
- B. velik udio zaposlenih u sekundarnome sektoru
- C. automatsko upravljanje proizvodnim procesima
- D. rad je usmjeren na proizvodnju i distribuciju proizvoda
- E. rad je usmjeren na stvaranje, obradbu i distribuciju informacija

18. Na što se odnosi pojam globalizacije kulture?

- A. na ideale i aspiracije
- B. na oponašanje starih kultura
- C. na stvaranje poretka normi
- D. na percepciju svijeta
- E. na težnju za socijalnom pravdom

4. Zadatci povezivanja i sređivanja

U sljedećim zadacima svakomu pojmu u lijevome stupcu možete pridružiti samo jedan pojam iz desnoga stupca. Na listu za odgovore trebate uz broj koji označava pojam u lijevome stupcu obilježiti znakom X slovo točnoga odgovora iz desnoga stupca. U svakome zadatku dva su pojma višak.

19. Sociolozima pridružite obilježja njihovoga shvaćanja religije.

1. Emile Durkheim	A. Religija je opijum za mase.
2. Max Weber	B. Proglašavajući neke važne norme i vrijednosti svetima, religija djeluje kao snažan mehanizam socijalne kontrole.
3. Karl Marx	C. Religija je skup simbola i rituala koji stvaraju osjećaj strahopoštovanja u nekoj zajednici vjernika.
4. Jakov Jukić	D. U religioznim obredima zajednica obožava samu sebe.
	E. Protestantska je etika utjecala na razvoj kapitalizma.
	F. Postmoderni vjernik shvaća religioznost kao svoje osobno iskustvo koje pomaže vlastitomu duhovnomu razvitku.

20. Osnivačima sociologije pridružite obilježja njihovoga učenja.

1. Spencer	A. historijski materijalizam
2. Marx	B. idealni tip
3. Weber	C. evolucija
4. Durkheim	D. primarne grupe
	E. mehanička i organska solidarnost
	F. socijalna fizika

21. Teorijama devijantnosti pridružite obilježja.

1. Teorija strukturalnoga pritiska	A . Postoji sličnost između načina na koji se uči devijantno ponašanje i načina na koji se uči „normalno“ ponašanje.
2. Teorija kulturne transmisije	B. Devijantnost je posljedica urođene sklonosti pojedinca kršenju društvenih normi.
3. Konfliktna perspektiva	C. Devijantnost treba proučavati sa stajališta socijalne interakcije, u središtu je proces kojim ljudi bivaju označeni devijantnima.
4. Teorija etiketiranja	D. Devijantnost treba proučavati s obzirom na cilj i sredstva koja se rabe kako bi se došlo do cilja.
	E. Devijantnost je posljedica strukture ličnosti, a ličnost je posljedica životnih okolnosti.
	F. Moćne društvene grupe kontroliraju izradbu zakona i njihovo provođenje.

5. Zadatak redanja

U sljedećem zadatku poredajte navedene pojmove prema navedenome kriteriju obilježavanjem odgovarajućih rednih brojeva od 1. do 4. na listu za odgovore.

22. Odredite točan redoslijed navedenih etapa istraživanja.

- A. pretpostavka (hipoteza)
- B. istraživanje
- C. utvrđivanje problema
- D. zaključak

6. Zadatci dopunjavanja i kratkih odgovora

Pozorno pročitajte dolje navedene zadatke. Na listu za odgovore uz redni broj zadatka upišite odgovor na za to predviđeno mjesto.

23. Američki je psiholog Erik Erikson proučavao stupnjeve socijalizacije te ustanovio da u adolescenciji postoji opasnost od krize identiteta. Tu krizu naziva _____.

24. Relativno stabilnu skupinu organizama koji su međusobno zavisni nazivamo _____.

25. Prihvatanje određenih društvenih normi i standarda ponašanja koje je pojedinac prihvatio kao svoja nazivamo _____.

26. Ideologija koja se u prvome redu zalaže za prava i slobode pojedinca zove se _____.

27. Društvena organizacija čije je djelovanje usmjereno na legitimno osvajanje državne vlasti na izborima naziva se _____.

28. Nastavni program u kojem se, prema mišljenju konfliktnih teoretičara obrazovanja, nalaze norme i vrijednosti koje suptilno oblikuju djecu prema standardima vladajućih slojeva zove se _____ program.

29. Bračna veza u modernoj obitelji zasniva se na predodžbi _____ ljubavi.

30. Demografske promjene u nekom društvu ovise o stopi nataliteta, stopi mortaliteta i _____.

31. Kakva je to karizmatična vlast?

7. Zadatci produženih odgovora

Pozorno pročitajte sljedeće zadatke i odgovorite jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak. Na listu za odgovore uz redni broj zadatka upišite odgovor na za to predviđeno mjesto.

32. Samci i udovci se, prema Durkheimu, češće ubijaju, nego ljudi koji imaju obitelj. Kako Durkheim naziva tu vrstu samoubojstva? Koji je društveni uzrok toga naizgled posve osobnoga čina?

33. Odredite koja je vrsta sociološkoga pitanja pitanje: „Koliki je danas postotak visokoobrazovanih građana u Hrvatskoj ?“.

Navedite jedno teorijsko sociološko pitanje koje se odnosi na obrazovanost stanovništva u Hrvatskoj.

II. dio ispita - zadatci vezani uz tekstove

Pozorno pročitajte tekstove i odgovorite na sljedeće zadatke.

Zadaci ispod svakoga odlomka su izravno ili neizravno vezani za taj i sve prethodne odlomke.

Tekstovi su preuzeti iz Simmel, G., Velegradovi i duhovni život⁴, *Kontrapunkti kulture*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2001., str. 137. - 151.

Budući da velegrad stvara upravo te psihološke uvjete - svakim prelaskom ulice, tempom i raznolikošću privrednog, profesionalnog, društvenog života- on već u osjetilnim temeljima duševnog života, u kvantumu svijesti koji od nas zahtijeva zbog naše organizacije kao bića koja razlikuju sadrži duboku suprotnost prema malom gradu i seoskom životu s polakšim ritmom jednakomjernog protjecanja njihove osjetilno-duhovne slike života. Iz toga se prije svega može shvatiti intelektualistički karakter velegradskog duševnog života nasuprot onom u malom gradu koji je više orijentiran na srce i osjećajne odnose. Jer oni imaju korijen u nesvjesnim slojevima duše i najbolje rastu u uvjetima mirne jednakomjernosti neprekinutih navika. Mjesto razuma su ipak prozirni, svjesni, najviši slojevi naše duše, on je najprilagodljivija od svih naših unutarnjih moći; da bi izašao na kraj s izmjeničnošću i suprotnošću pojava, njemu nisu potrebni potresi i unutarnje promjene, uz koje bi se jedino konzervativnija duša mogla priviknuti na isti ritam pojava (.....)

Duhovno držanje stanovnika velegrada jednih prema drugima u formalnom će se pogledu moći nazvati rezerviranošću. Kada bi stalnom vanjskom kontaktu s bezbrojnim ljudima trebalo odgovarati jednako toliko unutarnjih reakcija, kao što je slučaj u manjem gradu, u kojem čovjek zna gotovo svakoga s kim se susreće i prema svakome ima neki pozitivan odnos, tada bi se čovjek iznutra potpuno atomizirao i dospio u nezamislivo duševno stanje.

34. Simmelovo razlikovanje gradskoga i seoskoga života slično je podjeli društvenih odnosa njegova suvremenika Ferdinanda Toenniesa.

Toennies je razlikovao dvije vrste društvenosti, zajednicu (*Gemeinschaft*) i

35. Simmel opisuje industrijske gradove koji nastaju u 19. i 20. stoljeću, oblikujući duhovni profil svojih stanovnika drugačiji od duhovnoga profila sela i malih gradova.

Svojstva industrijskih gradova su:

- A. prostorni raspored grada određen je tržištem nekretnina
- B. stanovnici ne stanuju u blizini svojih rođaka
- C. bliske su veze među stanovnicima
- D. prostorni je raspored određen konfiguracijom zemljišta
- E. gradovi imaju sustav javnih usluga - škole, bolnice i sl.

(Tri su odgovora točna.)

⁴ Original izdan 1903. god.; također i u knjizi: Kuvačić, I., Uvod u sociologiju, Golden Marketing, Zagreb, 2004., str. 453. - 458.

36. Prema Simmelu, velegrad predstavlja društvenu strukturu koja oblikuje psihološki profil svojih stanovnika.

Koji su elementi društvene strukture?

- A. društveno važne potrebe
- B. društvene uloge
- C. društveni vitalni interesi
- D. društveni položaji i statusi
- E. društvene organizacije

(Tri su odgovora točna.)

37. Odnosi među stanovnicima velegrada koje Simmel opisuje i naziva „rezerviranima“ su:

- A. osobni
- B. impersonalni
- C. personalni
- D. neformalni

*Možda ne postoji nijedna pojava duše koja bi bila tako bezuvjetno rezervirana za grad kao što je blaziranost...
Bit blaziranosti je otupjelost s obzirom na razlike između stvari, ne u tom smislu da se one ne bi opažale kao što je kod tupih ljudi, nego u tome da se značenje i vrijednost razlika između stvari te time i samih stvari osjeća kao ništavna.
Blaziranome se stvari pojavljuju u jednako mutnoj i sivoj nijansi i nijedna nije dovoljno vrijedna da bi se pretpostavila drugoj.*

38. Zašto su urbani ljudi blazirani (otupjeli)?

- A. Svaki su dan svjedoci nemoralna i nehumanosti u iskvarenome društvenome okruženju.
- B. Primaju previše podražaja iz vanjskoga svijeta pa ne mogu odgovoriti na svaki podražaj.

Velegradovi su oduvijek bili sjedišta novčane privrede zato što raznolikost i nagomilanost privredne razmjene osigurava sredstvu razmjene važnost do koje u oskudnosti seoskog prometa ne bi došlo.

A novčana privreda i vladavina razuma najdublje su povezane. Zajednička im je čista predmetna racionalnost u pristupu ljudima i stvarima u kojoj se formalna pravednost često spaja s bezobzirnomo okrutnošću. Čisti čovjek razuma ravnodušan je prema svemu zaista individualnom jer iz njega slijede odnosi i reakcije koji se ne mogu iscrpiti logičkim razumom upravo kao što u princip novca ne ulazi individualnost pojava. Jer novac pita samo o onome što je svima zajedničko, o razmjenskoj vrijednosti koja svu kvalitetu i osobitost nivelira na pitanje koliko.

39. Novčana privreda, velegradski način života i racionalnost zadani su oblici društvenoga života na koje pojedinac ne može utjecati.
Durkheim ih naziva društvenim _____.

40. Simmel pod „novčanom privredom“ misli:

- A. na planski oblik razmjene
- B. na tržišni oblik razmjene
- C. na tradicionalni oblik razmjene
- D. na prisilni oblik razmjene

No uvjeti velegrada su kako uzrok tako i učinak te karakteristike. Veze i poslovi tipičnog stanovnika velegrada obično su tako raznoliki i složeni, a prije svega se zbog nagomilanosti toliko mnogo ljudi s tako izdiferenciranim interesima odnosi i aktivnosti tih ljudi isprepliću u tako kompleksan organizam da bi bez najveće točnosti u obećanjima i učincima cjelina slomila u nerazrješiv kaos. Kada bi svi satovi u Berlinu odjednom počeli pokazivati različita pogrešna vremena, pa bilo to i ne više od jednog sata, cijeli bi njegov privredni i drugi promet bio uzdrman za duže vrijeme.

41. U gornjem odlomku Simmel opisuje međusobnu ovisnost velegradskoga stanovništva.

Durkheim tu vrstu povezanosti naziva organska solidarnosti.
Što je za Durkheima organska solidarnost?

Najraniji je stadij društvenih tvorevina, koji se može prepoznati i na povijesnim i na onim koje se danas razvijaju, sljedeći: relativno uzak krug, strogo zatvoren prema susjednim, stranim ili bilo kako antagonističkim krugovima, ali zato s tom užom povezanošću u samome sebi koja pojedinom članu dopušta samo malo prostora za razvoj osobnih kvaliteta i slobodnog djelovanja koje odgovara za sebe samo. Tako počinju političke i obiteljske grupe, stranke, religijske grupacije...

U onoj mjeri u kojoj grupa raste - numerički, prostorno, po značenju i sadržajima života - labavi njezino neposredno unutarne jedinstvo, oštrina početnog razgraničenja od drugih ublažava se uzajamnim odnosima i vezama; i pojedinac istodobno dobiva slobodu kretanja daleko veću od onog prvog, ljubomornog zatvaranja u granice te karakterističnost i osobitost koju omogućava i iznuđuje podjela rada u grupi koja se povećala.

42. Opisuje li autor društvenu ili tehničku podjelu rada?

43. Gradskomu i seoskomu načinu života pridružite po četiri osobine duševnoga života.

1. gradski život	A. privrženost obitelji
	B. osjećaj unutarnjeg jedinstva
	C. racionalnost
2. seoski život	D. blaziranost
	E. spori ritam doživljaja
	F. osobnost
	G. rezerviranost
	H. ravnodušnost prema individualnosti
	I. osjećajnost

44. Poredajte u vremenski slijed događanja tijekom procesa urbanizacije počevši od ranijih prema kasnijim događajima.

- Propadanje središnjih dijelova grada koji naseljavaju siromašni stanovnici.
- Nagli porast stanovništva u nekom gradu, u središtu grada živi najbogatiji sloj, a na periferiji siromašni doseljenici.
- Obnavlja se i uljepšava jezgra grada (urbano recikliranje).
- Bogatiji sloj urbanih stanovnika seli u predgrađa poradi kvalitetnijih uvjeta stanovanja (suburbanizacija).

... pojedinac je sveden na quantite negligeeable, na zrnce prašine nasuprot golemoj organizaciji stvari i sila koje mu postupno izbijaju iz ruke sve napretke, duhovnosti, vrijednosti te ih iz forme subjektivnoga prevode u formu jednog čistog objektivnog života.

Potrebno je samo upozoriti na to da su velegradovi prave pozornice te kulture koja se razrasta preko svega osobnoga.

45. Odgovorite na sljedeći zadatak uz pomoć četiri potpitanja.

Kakav je život pojedinca u metropolisu (velegradu)?

- Može li pojedinac izbjeći negativne strane gradskoga života? Zašto?
- U kakvom su odnosu racionalnost i svođenje pojedinca na „zrnce prašine“?
- Jesu li društveni odnosi među pojedincima osobni ili neosobni?
- Koji je veliki sociolog također bio zabrinut učincima racionalizacije društva govoreći o budućem „željeznome kavezu“ u kojem ćemo živjeti?

46. Karl Marx društveno stanje u kojem je pojedinac „zrnce prašine“ naziva otuđenjem. Što je otuđenje za Marxa?

11. KLJUČ ZA ODGOVORE

1. Točan odgovor: T

Izvori: udžbenik, str. 67.

Bodovi: 1 bod

OI: Opisati i razlikovati vrste društvenih grupa

2. Točan odgovor: N

Izvori: udžbenik, str. 170.

Bodovi: 1 bod

OI: Opisati, objasniti i analizirati suvremenu hrvatsku obitelj

3. Točan odgovor: T

Izvor: Kregar, 212.

Bodovi: 1 bod

OI: Tumačiti dimenzije socijalne stratifikacije (moć, bogatstvo i ugled)

4. Točan odgovor: T

Izvori: udžbenik, str. 21.

Bodovi: 1 bod

OI: Razlikovati nenamjerne (latentne) i namjeravane (manifestne) posljedice djelovanja.

5. Točan odgovor: a)

Izvori: udžbenik, str. 303; Kregar, 47

Bodovi: 1 bod

OI: Opisati i protumačiti najznačajnije sociološke metode

6. Točan odgovor: c)

Izvori: udžbenik, str. 109.

Bodovi: 1 bod

OI: Opisati i protumačiti teorije interakcije

7. Točan odgovor: d)

Izvori: udžbenik, str. 19. Obrazloženje: Institucije su način ponašanja koji ima veliku važnost za društvenu strukturu, hrvatski politički sustav ipak ne ovisi o nekoj konkretnoj stranci, bez obzira na dominaciju ove ili one stranke. Stranačko ponašanje jest institucija, ali pojedinačne stranke nisu.

Bodovi : 1 bod

OI: Objasniti pojam, vrste i ulogu društvenih institucija općenito i u hrvatskome društvu

8. Točan odgovor: c)
Izvori: udžbenik, str. 230.
Bodovi: 1 bod
OI: Opisati i protumačiti tipove političkih poredaka

9. Točan odgovor: b)
Izvori: udžbenik, str. 108.
Bodovi: 1 bod
OI: Objasniti pojam socijalne interakcije kao načina kako se stvara društvena zbilja

10. Točan odgovor: b)
Izvori: udžbenik, str. 162.
Bodovi: 1 bod
OI: Protumačiti pojmove obitelji, braka i srodstva

11. Točan odgovor: a)
Izvor: udžbenik, str.98.
Bodovi: 1 bod
OI: Usporediti načine odlučivanja u grupi i objasniti grupnu dinamiku

12. Točan odgovor: b)
Izvori: Fanuko, 205
Bodovi: 1 bod
OI: Tumačiti odnos religije i društvenih promjena

13. Točan odgovor: a), c), e)
Izvori: udžbenik, str. 136., 152.
Bodovi: dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora;
OI: Objasniti pojam socijalne mobilnosti i tumačiti pojavnost mobilnosti u Hrvatskoj

14. Točan odgovor: b), d), e)
Izvori: udžbenik, str. 126. i 127.
Bodovi: dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora;
OI: Opisati i analizirati vrste i značajke gomila

15. Točan odgovor : a), c), e)
Izvori: udžbenik, str. 77.
Bodovi: dva boda za dva točna odgovora; jedan bod za jedan točan odgovor
OI: Opisati mehanizme mijene kulture, te razlikovanje tradicionalne, moderne i postmoderne kulture

16. Točan odgovor: b), c), e)
Izvori: Kregar,178.-179.
Bodovi: dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora
OI: Objasniti pojam devijantnoga ponašanja

17. Točni odgovor: A, C i E
Izvori: udžbenik, str. 249.
Bodovi: dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora;
OI: Navesti i opisati tipove društava, a osobito prepoznati razlike između industrijskih i postindustrijskih društava

18. Točni odgovori: A, C i D
Izvori: Kregar, 100.i 101.
Bodovi: dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora;
OI: Opisati mehanizme mijene kulture, te razlikovanje tradicionalne, moderne i postmoderne kulture

19. Točan odgovor: 1D, 2E , 3A, 4F
Izvori: Fanuko, 197-Durkheim, 198- Marx, 199-Weber, 202-Jukić
Bodovi: tri boda za sve točne odgovore; dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora
OI: Opisati i analizirati Marxovo, Durkheimovo i Weberovo shvaćanje religije + Tumačiti odnos religije i društvenih promjena

20. Točni odgovori: 1C, 2A, 3B, 4E
Izvori: udžbenik, str.35. i dalje
Bodovi: tri boda za sve točne odgovore; dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora
OI: Usporediti osnovne ideje osnivača sociologije

21. Točni odgovori: 1D, 2A, 3F, 4C
Izvori: udžbenik, str. 101.
Bodovi: tri boda za sve točne odgovore; dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora
OI: Opisati i prepoznati razlike u sociološkim teorijama devijantnosti

22. Točan odgovor : 3; 1; 2; 4
Izvor: udžbenik, str 297.
Bodovi : boduje se samo potpuno točno rješenje: tri boda za potpuno točni niz
OI : Opisati i objasniti osnovne pojmove i modele sociološkoga istraživanja

23. Točan odgovor: adolescentskom krizom
Izvori: J. Kregar, 151. i 154.
Bodovi: 1 bod
OI: Usporediti i pojasniti životne cikluse u procesu socijalizacije

24. Točan odgovor: ekosustav
Izvori: udžbenik, str. 289.
Bodovi: 1 bod
OI: Opisati i procijeniti ekološke probleme i ekološke pokrete u suvremenom svijetu i Hrvatskoj

25. Točan odgovor: internalizacijom
Izvori: udžbenik, str. 82
Bodovi: 1 bod
OI: Objasniti pojam i tipove socijalizacije

26. Odgovor: liberalizam
Izvori: udžbenik, str. 211.
Bodovi: 1 bod
OI: Objasniti ulogu ideologija i njezin utjecaj na suvremena društva

27. Točan odgovor: politička stranka
Priznaje se: stranka, partija, politička partija
Izvori: udžbenik, str. 233.
Bodovi : 1 bod
OI: Razlikovati i usporediti političke stranke i socijalne pokrete

28. Točan odgovor: skriveni
Izvori: udžbenik, str.180.
Bodovi: 1 bod
OI: Tumačiti ulogu obrazovanja na razvoj pojedinca i njegovu uključenost u društvene procese

29. Točan odgovor: romantične
Izvori: udžbenik, str. 166; Kregar i dr.,138-140.
Bodovi: 1bod
OI: Razvoj moderne obitelji na Zapadu

30. Točan odgovor: migracijama
Bodovi: 1 bod
Izvori: udžbenik, str 272.
OI: Objasniti demografska kretanja u suvremenom svijetu

31. Odgovor: To je vlast zasnovana na povjerenju u iznimna svojstva vođe.
Izvori: udžbenik, str. 223.
Bodovi : ukupno 2 boda
OI : Razlikovati i usporediti tri vrste legitimne vlasti

32. Točan odgovor: Egoistično samoubojstvo. (1 bod) Mala društvena integracija pojedinca u društvenoj zajednici, odnosno nedovoljna društvena solidarnost (2 boda)
Izvori: udžbenik, str. 15.
Bodovi : ukupno 3 boda
OI : Tumačiti posebnost sociološke perspektive

33. Odgovor: To je činjenično pitanje. (1 bod) Primjer teorijskoga pitanja – Zašto kažemo da Hrvatska ima mali udjel visokoobrazovanoga stanovništva? (2 boda)
Izvori: udžbenik, str. 25.
Bodovi: ukupno 3 boda
OI :Navesti i razlikovati vrste socioloških pitanja

34. Odgovor: društvo (Gesellschaft) (Dovoljno je navesti «društvo» odnosno «Gesellschaft»)
Izvori: udžbenik, str. 12. i 279.
Bodovi: 1 bod
OI: Opisati i objasniti predmet sociologije: sustavno proučavanje ljudskih društava

35. Točni odgovori: a); b); e)
Izvori: udžbenik, str.276
Bodovi: dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora
OI: Tumačiti uzroke i posljedice procese urbanizacije

36. Točni odgovori: b); d); e)
Izvori: udžbenik, str. 20
Bodovi : dva boda za tri točna odgovora; jedan bod za dva točna odgovora;
OI: Objasniti pojam društvene strukture

37. Točan odgovor: b)
Izvori: tekst
Bodovi: 1 bod
OI: Zaključiti o povezanosti društvene strukture i individualnog djelovanja

38. Točan odgovor: b)
Izvori: tekst
Bodovi: 1 bod
OI: Opisati sastavnice kulture: simboli, norme, vrijednosti i rituali

39. Točan odgovor: činjenicama
Izvori: udžbenik, str. 15
Bodovi: 1 bod
OI: Usporediti osnovne ideje osnivača sociologije

40. Točan odgovor: b)
Izvori: udžbenik, str. 245.
Bodovi: 1 bod
OI: Objasniti ulogu ekonomskih institucija u suvremenim društvima

41. Točan odgovor: To je povezanost koja počiva na razvijenoj odjeli rada.
Izvori: udžbenik, str. 38.
Bodovi: 2 boda
OI: Usporediti osnovne ideje osnivača sociologije

42. Točan odgovor: a) društvenu
Izvori: Fanuko, 245
Bodovi: 1 bod
OI: Objasniti elemente društvene i tehničke podjele rada i utjecaj podjele rada na tržište radne snage

43. Točan odgovor: 1C; 1D; 1G; 1H 2B; 2E; 2F; 2I
Izvor: tekst
Bodovi : tri boda za 7 i 8 točnih odgovora; dva boda za 5 i 6 točnih odgovora; jedan bod za 3 i 4 točna odgovora
OI: Tumačiti uzroke i posljedice procesa urbanizacije

44. Točan odgovor: B, D, A i C
Izvori: Fanuko, 278
Bodovi: : tri boda za potpuno točan odgovor
OI: Tumačiti uzroke i posljedice procesa urbanizacije

45. Odgovori:
1. Ne može. To je objektivni proces koji proizlazi iz podjele rada, tržišne ekonomije i moderne racionalnosti.(1 bod) (Priznat će se svaki odgovor koji sadržava barem jednu od navedenih značajki)
2. Prevlast racionalnoga dijela duha nad osjećajnim uvjetuje da se ljudi shvaćaju kao brojke, kao nešto izmjerljivo i objektivno. (1 bod) (Priznat će se svaki odgovor koji upućuje na proračunatost i objektivnost racionalnosti, uključujući i svrstavanje ljudi u razne mjerljive kategorije koje zanemaruju individualnost.)
3. To su impersonalni (neosobni) odnosi.(1 bod)
4. Weber.(1 bod)
Bodovi: ukupno 4 boda
OI: Opisati mehanizme mijene kulture, te razlikovanje tradicionalne, moderne i postmoderne kulture

46. Odgovor: To je stanje u kojem društvene sile vladaju nad ljudima kao da su prirodnog a ne ljudskog podrijetla.
Izvori: Fanuko. 36
Bodovi: 2 boda
OI: Usporediti osnovne ideje osnivača sociologije